

Konkrét tartalommal töltsék meg a záróokmányban foglalt megállapodásokat

TASZSZ-kommentár a helsinki értekezlet évfordulójára

● Moszkva (MTI)

A TASZSZ kedden kommentárban emlékezett meg az európai biztonsági és együttműködési értekezlet Helsinkiben elfogadott záróokmánya aláírásának közelgő első évfordulójáról. A kommentátor rámutat: a helsinki konferencia kemény csapást mért az erópolitika és a revans híveinek terveire.

A záróokmány aláírása óta még egy esztendő sem telt el, de Nyugaton egyesek máris megkísérik, hogy az okmány bizonyos fejezeteit szembeállítsák más fejezetekkel, sürgetik, hogy bizonyos megállapodásokat végrehajtásuk részesítsék előnyben más megállapodásokkal szemben, csökkentik azoknak a megállapodásoknak a jelentőségét, amelyek a kapitalista államok szempontjából „előnytelenek”.

A TASZSZ hírmagyarozója a Szovjetunió állásfoglalását

Leonyid Brezsnyev szavaival érzékelteti. Mint ismeretes, az SZKP KB főtitkára a Lengyel Egyesült Munkáspárt VI. kongresszusán a többi között hangsúlyozta: „A Szovjetunió amellelt száll síkra, hogy fokozatosan konkrét tartalommal töltsék meg a konferencia záróokmányában foglalt megállapodásokat”.

Az európai biztonsági konferencia gondolatát és végeredményét ugyanígy értelmezik a testvéri szocialista országok is.

A kommentár megállapítja: a közelmúltban az európai béke, a biztonság, az együttműködés és a társ-

dalmi fejlődés problémáit vizsgálták az európai kommunista és munkáspártok berlini konferenciáján. A huszonkilenc testvérpárt képviselői rendkívül nagyra értékelték a helsinki konferencia eredményeit. A kommunista véleménye szerint a Helsinkiben elért megállapodások hatékonysága döntő mértékben attól függ, hogy a részt vevő államok mennyire következetesen és milyen pontosan tartják be az európai biztonság kérdéséről konszenzussal elfogadott tiz elvet, és valósítják meg a záróokmányban foglalt összes megállapodásokat.

Kínai vádak

Aszkold Birjukov, a TASZSZ kommentátora írja:

Pekingben már régi gyakorlat, hogy bármilyen ku-

darcért azonnal az egyik „szuperhatalmat”, vagyis a Szovjetuniót okolják. Nem jelent kivételt ebben a tekintetben az afrikai kontinens sem. A maoisták sehogyan sem tudnak belenyugodni abba, hogy Angolában nem sikerült átjárszani a hatalmat Golden Robertónak, az angolai nép árulójának, a CIA és a nyugati monopóliumok ügynökének.

A kommentátor ezután így folytatja: az afrikai és az arab népek felszabadító harcának érdekeivel összeegyeztethetetlen politikájuk sorozatos kudarcra láttán, a maoisták a lehető legképtelenebb vádakot emelik a Szovjetunió ellen, és mindenféle hihetetlen terveket írnak rovására. Csakis ezzel magyarázható Peking egyik legutóbbi politikai diverziója, mely szerint „a Szovjetunió részes volt” a közelmúltban leleplezett szudáni kormányellenes zetszeesküvésben.

A TASZSZ már korábban hírt adott erről az összeesküvésről, jelentette, hogy a lázadást elfojtották, s a többi között megemlítette, hogy a lázadókat amerikai, angol, nyugatnémet, sőt kínai fegyvereket zsákmányoltak. Az Új Kína hírgyűjtemény, és nyomában a Zsenmin Zsipaó, azonban jobbnak látta hallgatással mellőzni ezt a tényt.

K. S.

Véget ért a Közös Piac brüsszeli ülése

● Brüsszel (MTI)

Kedden délután Brüsszelben véget ért az EGK miniszteri tanácsának ülése. Mint várható volt, a külügyminiszterek tanácskozásának napirendjén ugyanazok a témák szerepeltek, mint az éppen egy héttel ezelőtt megtartott közös piaci állam- és kormányfői csúcstalálkozón.

A mezőgazdasági miniszterek Alphons van der Stee holland földművelés- és halászati miniszter elnökléte

mellett megvitaták, hogy milyen intézkedéseket kell tenni a szárazság okozta mezőgazdasági problémák enyhítésére. Mint ismeretes, a heteken át tartó szárazság Nyugat-Európában — elsősorban Franciaországban, a Benelux-államokban és kisebb mértékben az NSZK-ban óriási termés kiesést okozott és a takarmányhiány miatt az állatállományt kényserháttal kellett meg-

Aszályaggályok Brüsszelben

● Kommentárunk

Miközben a nyugati fővárosok politikai szenzációja továbbra is Schmidt kancellár nyilatkozata az olasz belpolitika és a tőkés államok gazdasági segítése közötti enyhén szólva különös összefüggésről, a Közös Piac brüsszeli főhadiszállásán újabb téma borzolja a kedélyeket.

Ez a téma a szó legszorosabb értelmében húsba vág: a földművelésügyi miniszterek a szárazság súlyos gazdasági következményeiről tárgyalnak. Nem csoda, hogy ez a konferencia elhomályosítja a másik, azonos időpontban megnyílt brüsszeli konferenciát: a külügyminisztereket. Szerinte Nyugat-Európában óriási katasztrófát okozott a több hetes aszály.

Franciaországban, a Benelux-államokban, sőt még a Német Szövetségi Köztársaságban is példátlanul kényszerű hullám pusztítja az állatállományt, Belgiumban a közeledő tél már előre rettegést kellet az állatokkal szemben, hogy a jelenség gazdasági következményei összeléteznék, egész sor más áremeléssel együtt.

A szárazság persze nem ismer földrajzi és politikai határokat, a KGST-tagországokban is pusztít, nemcsak a kilencek területén. De míg nálunk a mindennapok gyakorlatára, sőt állami, sőt állami méreteken gondolkodunk, a mezőgazdasági vonatkozásban éppúgy, mint más területeken, Brüsszelben most is nagyon nehéz lesz összehangolni a mindig ellentétes érdekeket.

Árulkodó jel az is, hogy a tanácskozás gyakorlatilag titkos: zárt ajtó mögött folyik. Nem csodáljuk, Ahány-szor a római alapszerződés vonatkozó cikkelyei miatt Brüsszelben szóba került a mezőgazdasági ártámogatás valamilyen formája, valamelyik oldalról — de nem egy-

szer minden irányból — jött, zúdult a vihar. Pedig akkor a francia frank még nem rendült meg ismét, Abu Dhabi még nem jelentette ki, hogy nem fogad el olajáért angol fontot (!) és nem apadtak el ilyen félelmesen hosszú időre az ég csatornái.

K. S.

BÁTYAI JENŐ:

Lapok a szegedi tudomány-és technikatörténetből

134.

A köztan hazai művelői között az élre kívánkozik dr. Szentpétery Zsigmond akadémikus, egyetemi tanár, aki Nagykőrösön született, 1880-ban. Elemi és középiskolai ismereteit szülővárosában gyűjtötte össze, majd 1898-ban Kolozsvárra ment egyetemi tanulmányainak megkezdésére. Felsőfokú tanulmányait a müncheni egyetemen fejezte be, ott szerzett oklevelet és doktori címet. Diplomájának megszerzése után hazajött, és 1902-ben a kolozsvári egyetem ásvány- és földtani tanszékén kapott előbb tanársegédi, majd adjunktusi beosztást. A köztan tárgyköréből 1911-ben magántanárrá minősítették. Közben közel húsz éven át az Erdélyi Nemzeti Múzeum Ásványtárának ő volt az igazgatója.

Az első világháborút követően egy ideig Budapesten élt, majd 1921-ben a szegedi egyetemre kapott meghívást, tanszékvezető egyetemi tanári posztra. Az itteni egyetemen sok nehézséggel kellett megküdenie, hiszen sem önálló helyiségek, sem jelentősebb gyűjtemények nem álltak rendelkezésére. Ennek ellenére 1940-re olyan korszerű körülményeket sikerült teremtenie, hogy utódaik hosszú éveken keresztül hálálak lehettek Szentpétery szervezőképességének. A kolozsvári egyetemre 1940-ben ismét visszatért, és ott működött 1944-ig, amikor a Magyar Nemzeti Múzeumban helyezkedett el.

Szentpétery hazai kutatásai mellett, nagy figyelmet fordított Európa köztanvilágának megismerésére is. Kutatóútjain bejárta Ausztria, Németország, Olaszország és a balkáni államok köztanilag érdekes vidékeit, és minden útnyújtó gazdag gyűjtött anyaggal tért haza. Ezek mellett maradandó megállapításokat tett Er-

dély köztanvilágáról, majd a Bükk-hegység és a Börzsöny volt fő kutatási területe.

Tudományos megállapításairól számos, itthon és külföldön megjelent dolgozatban számolt be, s ezek mellett említésre méltóak szakkönyve is. Ő fedezte fel a szarvaskői titánmagnetit kőzetet és még jó pár európai eruptív kőzetet.

Tudományos megállapításaiért, amelyek között többet találunk a gyakorlati élet számára is fontosnak, hazai és külföldi tudományos társaságok választották tagjaivá. A Magyar Tudományos Akadémia 1929-ben levelező, 1946-ban rendes tagjává választotta.

Szentpétery Zsigmond a köztannak mindkét ágával, a petrográfiával és a petrológiával is foglalkozott, azonban az előbbi, a kőzetek leírása, rendszerezése jobban érdekelte, mint az utóbbi, a keletkezési folyamatok értelmezése. Vizsgálataihoz különösen geológiai és kémiai módszereket alkalmazott, hiszen a bonyolultabb, jóval drágább fizikai eljárások alkalmazásához nem is volt anyagi lehetősége. Szentpétery Zsigmond munkássága nagy mértékben vitte előre a petrográfia hazai kibontakozását, eredményeit ma is szívesen használja fel mind a tudományos világ, mind a gyakorlati élet.

Dékáni és prodekáni megbízásai idején az oktató munkába mind több gyakorlati módszer bevezetését szorgalmazta, hogy a tanuló ifjúságot a gyakorlati élet számára készítsék fel.

Budapesten, 1952-ben halt meg. A föld- és ásványtani tudományok egy másik jeles kutatója, dr. Lengyel Endre Szamosújváron született, 1893-ban. Egyetemi tanulmányait a kolozsvári tudományegyetemen végezte, ott szerzett oklevelet, majd doktori címet már Sze-

RÁDIOTELEX

KUVAITI ALLAMMINISZTER MAGYARORSZÁGI MEGBESZÉLÉSEI

A hazánkban üdülésen tartózkodó Abdul Aziz Hussain kuvasiti államminiszter megbeszélést folytatott Pujá Frigyes külügyminiszterrel időszzerű nemzetközi kérdésekről, Kuvait és a Magyar Népköztársaság kapcsolatairól. Abdul Aziz Hussain fogadta dr. Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, valamint Aczél György, a Minisztertanács elnökhelyettese.

SZOROSABB IFJÚSÁGI SZÖVETSÉG

A Kongói Szocialista Ifjúsági Szövetség szorosabbra kívánja fűzni kapcsolatait a szocialista országok ifjúsági mozgalmával — állapítja meg a szövetség központi bizottságának üléséről kiadott közlemény. A szövetség megvitatta a nyári ifjúsági építőtáborok létesítésének kérdéseit is.

AMIN JERUZSÁLEMBE UTAZIK

Idi Amin ugandai elnök a közeljövőben Jeruzsálembé kíván utazni, hogy elzárandokoljon az Al-Aksza mecsetbe, az iszlám egyik legholyabb helyére — közölte a kampalai rádió. Az ugandai rádió szerint Amin elnök mindenképpen meg akarja valósítani ezt a szándékát, „akár tetszik ez az araboknak és az izraelieknek, akár nem”.

KIVONTÁK AZ AMERIKAI FEGYVERES ERŐKET THAIFÖLDRŐL

Kedden befejeződött az amerikai fegyveres erők kivonása Thaiföldről — jelentik Bangkokból a nyugati hírgyűjtemények. Július 20-tól csak 245 főnyi amerikai katonai személyzet tartózkodik az országban tanácsadói minőségben.

PFSZ-LFP-MEGÁLLAPODÁS

A PFSZ és a Libanoni Falangista Párt megbízottai kedden Bejrútban, a Nemzetközi Vöröskereszt hivatalában megállapodtak abban, hogy szerda reggeltől a Tell Zaatar palesztinai menekülttábornál megszüntetik a harcot és lehetővé teszik a sebesültek elszállítását a táborból.

Leszállt a Viking-1

Kedden, a tervek alapján közép-európai idő szerint 12 óra 53 perckor leszállt a Marsra az amerikai, távvezérelésű Viking űrhajó. A tudomány — egymilliárd dolláros ráfordítással — választ remél a berendezésektől az ősi kérdésre: volt-e, van-e élet a vörös bolygón?

Tudományos hírmagyarozónk írja:

Ha minden úgy sikerül, ahogy az elméleti számítások, a laboratóriumi modellkísérletek eredményei alapján várható, a következő hetekben, hónapokban választ kap az emberiség arra az ősi kérdésre: van-e élet a Marsra? A csaknem egy éve hosszú útjára indított Viking-1 űrszonda ugyanis — amint ezt a hírgyűjtemények jelentették — még júniusban elérte a „vörös bolygót” térségét és Mars körüli pályára állt. A július 4-ére kitűzött eredeti leszállást többször is elhalasztották, mivel a kiszemelt területek nem voltak alkalmasak a landolásra. Végül július 20-án, közép-európai idő szerint a déli órákban simán leereszkedett a Viking-1 a Mars felszínére.

A világ közvéleménye nagy figyelemmel kíséri az amerikai űrközpontból érkező híreket, hiszen a Föld bolygószomszédja még nem került ilyen közvetlen vizsgálati közelségbe. Sok kérdésre várnak a tudósok választ a Viking-1 jelzéseiből. Panoráma-felvételeket és térhatastási képeket készít a leszállás területéről, ásókarjaival a talaj felszíne alatti rétegeket is vizsgálhatja, meteorológiai műszereivel méri a hőmérsékletet, a szelek sebességét és irányát, azonkívül geofizikai méréseket végez. A legfontosabb és legérdekesebb feladatok azonban az oly régóta feltételezett marsi élet felderítése.

Az élőlények létezését már a korai távcsöves vizsgálatok feltételezték, a hótakaróból és évszakos változásaiból gondolták az élet szempontjából szükséges víz jelenlétét, a színváltozásokból pedig sokan növénytakaró létezésére következtettek, a Mars csatornáit pedig mes-

terséges létesítményeknek tulajdonították.

Az első Mars-szondák azonban megállapították, hogy a Marsra a széndioxid-légkör rendkívül ritka, elenyészően csekély az oxigéntartalma, szabad vizet pedig egyáltalán nem találtak. A színváltozást sem a növényzet okozza, hanem óriási porviharok eredményezik, a csatornákat pedig hegképző erők hozták létre, nem pedig értelmes lények...

Mindez mégsem zárja ki, hogy az életnek valamilyen sajátos megjelenési formája létezhessen a Marsra. A Viking-program tervezői abból indultak ki, hogy bármilyen típusú élőlények legyenek is a Mars talajában, vagy annak felszínén, anyagcserejükből a szénmonoxidnak vagy a széndioxidnak szerepelnie kell. A talajmintát tehát megfelelő berendezésekben radioaktív-izotóppal jelzett szénmonoxiddal és széndioxiddal hozzák össze, megvilágítják, majd öt nap múlva analizálják a mintát, hogy az esetleges élőlények testébe került-e a Földről feljuttatott gázokból. Természetesen ezzel párhuzamosan kezeletlen talajmintát is vizsgálnak a készülékek. A két eredmény különbsége — ha ilyen lesz — biztosan jelzi a primitív marsi életet. Ezenkívül természetesen még sok egyéb biológiai értékelő berendezés is működésbe lép.

Az emberiség történelmében először jutott el annak a közelében, hogy bepillantson a marsi élet titkaiba. A műszerek és berendezések hibátlan működéséhez persze szerencse is kell, vagyis olyan helyre kellett leszállnia a Viking-1-nek, ahol valóban van is élőlény. A Szaharában például vannak ugyan tevék, de egy idegen bolygó véletlenszerűen Földre tett űrszondája valószínűleg egyet sem látta.

A Viking-1-et szeptemberben követi a Viking-2, hogy a vizsgálatat megerősítsék a Viking-1 eredményeit.

H. J.

geden. Az itteni ásvány- és földtani tanszéken működött, itt kapott magántanári minősítést 1928-ban. Többször járt európai tanulmányúton, amelyek közül szakmailag az olaszországi vulkanológiai megfigyelései a legjelentősebbek. Sok munkát fordított a hazai hegységek térképezésére, és jelentős megállapításokat tett a Szeged környéke és a Nagy-Alföld homokterületeinek ásvány- és kőzettani jelenségeiről. Az Ávas-hegységben kőszén- és érckutatásokat végzett. A Telkibánya ércgeológiai feltárásakor végzett munkája szintén jelentős.

Szakmáján túl nagyon kedvelte az irodalmat, több tudományos társasági tagságán kívül, a szegedi Tömörkényi Irodalmi Társaságnak is tagja volt. Munkásságáért 1956-ban kapta meg a kandidátusi fokozatot.

Szegedről 1939-ben távozott, amikor a Budapesti Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanárává nevezték ki. Aktív pályafutását a Földtani Intézet tudományos munkatársaként fejezte be.

Az állattan kiváló kutatója, dr. Farkas Béla egyetemi tanár, Hajdúnánáson született, 1884-ben. Egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte, és 1906-ban nyerte el a doktori címet. A szegedi egyetem állattudományi tanszékére 1922-ben nevezték ki egyetemi tanárrá, és ebben a minőségében maradt nyugalmabononulásig, 1946-ig. Kutató munkásságát az alsóbbrendű állatok szöveti vizsgálatával kezdte, de foglalkozott halakkal és a Szeged környéki állóvizek mikrovilágával. Többször járt tanulmányúton olyan országokban, ahol korában a legmodernebb biológiai intézeteket találta. Több hazai és külföldi tudományos társaság fogadta tagjává. Élete utolsó szakában tudománytörténeti munkákkal foglalkozott. Életmunkásságának elismerésül a tudományok doktora fokozatot 1957-ben kapta meg. Szaklaok szerkesztői munkájában is aktívan részt vállalt. Dékani, prodekáni tisztségeket több alkalommal töltött be. Szegeden halt meg, 1967-ben.

(Folytatjuk.)